

**DISP. IUR. POLIT. DE
STATIBUS, AUGUSTIQUE
IMPERII ROM. GERM.
TRANSLATIONE**

Gottfried Suevus, J. F. Rhetius

*Generoso, Magnifico, Nobilissimo, Amplissimo
atq. Consultissimo,*

Domino Ottoni à Schwerin / Serenissimo Electori
Brandenburgensi à Consiliis Secretoribus gravissimo, meritisimo,
in Wustock & Oldenuegshagen hæreditario &c.

Domino Johanni Tornovio, eidem Serenissimo Electro-
ni à Consiliis Intimis, dignissimo, Reudocumque Secretario meri-
tissimo, &c. Domino suo Avunculo devotè
devenerando.

Salutem à fonte salutis.

HAud ancipiti, deliberandum mihi fuit lance cum hanc, parvulam
licet, conscriberem disputationem quibusnam istam offerrem de-
votè, inuens autem in eos quibus maximè meæ commendandæ sint
Musæ, Vobis summo debere videbam jure meo ex debito, satis etenim re-
stra cum in Rempubl. patriam, tum in omnes ferè profuunt merita, unde-
quoque quicquid ibi sive thuris, sive colligatur farris, ad vos traducitur,
quidni & ego, cui benevolentia Vestra pro sufficientia indicata partim,
partim effusa notissima, quicquid è studiorum meorum selectum agros
vobis statuerem dedicandum? Accipite hinc, viri Magnifici, Nobilissi-
mi, tenuè istud chartaceum, herbescentis adhuc ac intra vaginas pube-
scentis segetis, munus, ex qua tandem, messem, si non qualem putatis,
eam tamen quam agri mei permittit sterilitas, sperate. Valete igitur,
Viri Consultissimi, vestraque benevolentia in me derivate radios, deriva-
tosque ulterius effundere haud designamini, ego interea, ad Divini Nu-
menis aras, nova sternens pulvinaria, ardentes ut vos diu servet incolu-
mes instituturus sum preces.

*Vest. Generos. Magnif. Nobil.
aviternum observans simus*

Johann. Fridericus Rhetor.

Tu Deus adspires felici fidere cursum!

Quamto momentum positum sit in juris, quod vocare consueverunt publicum, cognitione, vel exinde satis si ad verum exigamus, constare posse auguramur, quod Imperator, universi juris confascinatoris præcepta, jus suum in duas dispersit ut sit partes, in publicum videlicet & privatum *[s. final. de J. N. G. & C. instit.]* Inveniens vix nomen solidi juris periti demereri qui non ad utrumque; hujus juris adspirasset notitiam, imò hoc ipsum jura nobis aperit patria, quæ ignorare, juxta commune JCr. esset, maximò cedit de decori; in hæc igitur intuentes, animus nobis factus pauca ex hoc jure sub disputationis revocare incudem, præprimis autem seligenda nobis videbatur de imperij Romano Germanici statibus deque hujus translatione materia; Quamvis verò latissimus sese de hac materia offerat campus, istum tamè ea qua poterimus brevitate decurrere conabimur, si verò rem hanc difficultatibus sat opimam tunc adeoque concinne seponere nō queamus, vel ulterò fore extra dubitationis ponimus aleam ut ab æquis impetraturi simus veniam, rem enim hanc tractandam non ostentandi gratia sed informandi in re difficili assumpsimus, verum auspiciū injiciendum est, idcirco ad propositum nostrum in nomine Salvatoris nostri, *h. z. c. de off. præf. et. prætor. Affr.* nos sumus præparaturi.

Præquam autem ad ipsam accessum faciamus tractationem operæ pretium nos facturos existimamus si prius quæ methodo, quoque ordine, sepositam pertractaturi simus materiam investigemus, deliberantibus verò nobis de methodis, commodissima visa fuit. Logica, ad quam nostrum propositum comparaturi sumus, adeoque in limine ponim⁹ statum definitionem nominalem, in qua occurrit *1. Ethymologia.*

1. Etymologia verò quod concernit istam negligentiam nobis esse haud censendum, in primis cum accommoda
nostro

utro videatur propositio ino etiam argueret quod arguitur
ex hac deducuntur apud JC. pro validis & efficacibus reputan-
tur l. 2. §. 2. ff. *si cert. pet. de reb. cred. & cond. l. 1. §. 1. de iustit.*
alijsq; brevissimè verò istam tantum hoc loco subjungemus,
ac dicuntur status¹ stando vel consistendo quasi in ipsis stet
atq; subsistat imperium, *Goldast in Bobem. lib. 3. cap. 3. num. 4.*
liquido igitur ex hisce patet status esse imperij præcipua mem-
bra ceu quæ humeris suis imperium sustineant ut totum hoc in
istis acquiescat sicq; commode subsistat atq; conservetur.

*Homony-
mia.*

II. Nunc nobis perlustranda se offert homonymia, quam
præterire haud possumus si infra directè nostram consue-
velimus definitionem prius enim vocabula ab omni æquivo-
catione sunt repurganda antequam ad definitionem transpo-
nuntur. Nos igitur brevibus duntaxat istam attingemus, ac
primò in genere hoc vocabulum status ab æquocatione re-
purgabimus, deinde quoq; in specie vocabulum prout nostro
sele accommodabit propositio ab homonymia liberabimus. Su-
mitur autem vocabulum hoc in diversa significatione tam ap-
ud JC. quam Rhetores, ac ut rem tantum ceu in *ἡραπόδω* deli-
bemus, accipiunt Rhetores pro conditione alicujus rei ut
Cic. quis rerum status, interdum verò alijs significat idem ac
statutus, ut status diès, *stara sacrificia d. rr. col. 119. Perotto.*
3. pro certo civiùm ordine, ut status comitum, Baronum, &c.
sic status equestris &c. *Paurmeist. lib. 1. de jurid. cap. 6. num. 2.*

*Confede-
ratorum
Belgarum
vulgo der
Staden
derivatio.*

Hinc & alijs deducunt status Belgij *der Staden* derivationem,
alij verò inde, quod primi resistenter Regi Hispaniarum ipsos
dictos autumant, quæ etiam derivatio veritati videtur consen-
tanea, hi enim septem confederatæ provincie cum peni-
tios in consilia Belli ipsius Philippi II. introspecterent ipsius Re-
gis sub duce Albano imperium plane ejurarunt, adeoq; Anno
1572. ultrajecti conveniunt, fœdusq; intra se jecerunt firmum,
ut in vicem se contra vim illatam defendere possent, ac hujus
fœderis Salutares Sanxerunt pactiones, quas refert omnes no-
stri neq; foret instituti neque methodi, omnes enim eò ferè
tendunt ut omnia communi consensu, auxilijsque ab ijs ge-
rantur sique lis inter eas provincias oriretur, aut ad proximas

deferat provincias, quarum nihil interfit, aut ad gubernatores, ejus decisio vero ultra mensem non suspendatur, nulla verò ipsis competat ad externos vel exceptio vel appellatio; in comitijs verò instituendis hodiè hoc modo utitur, ut quoties res ferrix incident quæ generalem liberæ istius reipublicæ concernunt statum ad comitia ordines proscribuntur, simulq; literæ, quibus generalia capita, de quibus in comitijs tractari debet, adduntur, quibus peractis quælibet provincia certos suos mittit legatos, aded ad comita proficiscuntur 12. 13. nobiles, civitates verò mittant consules cum senatoribus totidem quot rei postulare videtur gravitas, sic de rebus imperium concernentibus fideliter inter se conferunt, domumq; reduces facti, rerum suarum gestarum omnium accuratam reddere tenentur rationem. Senatus verò ipsorum ordinarius constat ex supremo gubernatore & singulis singularum fœderatarū legatis quibus accessere thesaurarius & 3. qui à secretis sunt viri; Civitates autem Brabantix suos ad ius dicendum in supremo senatu non mittere audent legatos quamvis petierint autamen septem istæ provinciæ causa graviore duſtæ istis hoc abnuerunt. Neq; in hoc senatu Gubernator supremi militiæ & votum decisivum sed saltem consultivū habet. Eodem modo in bello contra hostem aliquid moliens senatus superioris requirere debet consilium. Atq; hoc de confœderatis Belgis addere volumus cum infra de ijs agere non concederetur potestas, ac ne extra cancellos nostræ methodi longius aberemus ad nostrum redituri sumus propositum, & ad status nostri vocabuli progressum facimus explicationem Homonymiæ, quod vocab. 4. sumitur apud JC. pro legitima Regimeni & ad ministrationis forma, ut quādo quæro qualis sit statq; in Romano imperio, qualis Gallicus status &c. 5. Deniq. accipitur in Imperio Romano Germanico pro præcipuis imperij membris quæ in matriculam imperij inter alios status legitimè sunt relati sicq; ipsis competit de rebus imperium concernentibus decidendi potestas, atq; ita hoc loco ipsum accipiam9 vocabulum de quo nostram instituturi sumus disputationem.

¶ I. Antequam verò Synonymiam assumimus, etiam huius

hujus vocabuli prout obis inserui explicatori sumus æquivo-
cationem, quoniam hoc ad sequentia non parum allaturum,
sicutis, istud autem æquiovum esse attestatur *Dam. Arumæ
com. 1. Jurispubl. dis. urf. penult. § 7.* Sumitur enim dupliciter,
vel propriè pro ipsi modo dictis imperij ordinibus quod sessio-
nem ac votum habent in comitijs, vel impropriè quando pro
eis sumitur qui tantummodo imperatorem superiorem a-
gnoscent, aut saltem jure territorij utuntur, non tamen sessio-
nem ac votum habent in comitijs *Andr. Gall lib. 1. obsat. num. 4.*
Quidam n. immediatè imperio dicuntur subjeti hanc tamen
propriè non sunt *Recep. de Anno 1564.* quæ tamen infra longius
deducuntur.

Synonymia.

IV. Pergimus nunc ad ipsam Synonymiam, Quam tacito
præterire pede haud poteramus, siquidem id perfectum pro-
nunciamus quod ex omnibus suis constat partibus *l. i. ff. de orig.
jur.* cum in nominis hujus evolutione præcipuas hæc sustineat
partes ideoq; breviter istam subjungimus, dicuntur autem al-
lio modo status imperij fulera, imperij stabilimenta, præci-
pua hujus membra & quibus alijs vocabulum hoc connota-
tur nominibus qui omnia perlibare rei perhibet brevitatis præ-
cipuè cum hoc loco non adeo dilucidiorẽ addat explicati-
onem, ideoq; hac neglecta cum magis necessaria explicanda
restent nos ad ipsam construendam conferimus definitio-
nem:

DEFINITIO REALIS:

V. Ad hanc igitur nos accingimus ac quamvis quidam
statuant vix certam statui posse *ex l. 202. de R. J.* cum omnis
definitio periculosa, ejusq; veræ sc. def. requisita competant
paucissimis, attamen nos poscitur sumus tesseram, eamque
jam connectemus Circa quam tamen connectendam varios
opinionum dissentientium reperimus nodos, qui varia ad
verum statum cognoscendum requirunt requisita, quidam
enim solam matriculæ inscriptionem requirunt ad verum,
veri imperii status notā, quemadmodum istum studiosum ille
probat qui in matricula Academiæ inscriptus reperitur.

ac se-

ac solenni se obligasse auctoramento demonstrari, *Giltken ad Aurb. bab. ne filius pro patre n. 7.* Sic & istum statum imperij dici cujus nomen in matricula extet, *Limnau de jur. publ. lib. 1. cap. 7. num. 91.* verum notam istam nobis non indubitatam parere cognitionem patet cum vel adhuc in suspensio relictum sit quatenam vera imperij matricula sit, *Goldast. de regno Bohemiae lib. 2. cap. 17.* adeoque in ancipiti versaremur si ista sola gavisuri simus nota, quamvis matriculam imperij de Anno 1521. praeter ceteris authenticam reputemus, quae & ut certa aliqua via esset, communi statuum consensu approbata est *R. J. de Anno 1551. §. Nach dem auch* imò plura requisita ipsum vocabulum status exigere videretur, videlicet quod iste sit propriè imperij status qui in comitiis cimen stand oder situm hat. *Recess. August. de Anno 1548. Paurmest. de jurid. lib. 1. cap. 6. n. 4.* Alii verò quibus solæ matriculæ non arripit nota alia subiungunt *gentile* ut sc. verus status jure sessionis ac voti in comitiis imperialis bus gaudeat legitimo, urgenteque necessitate ceteri aliquid pen- sitare subsidiumque, si quod bellum toti imminet imperio, militare teneatur militare *Christ. Besoldus de jurid. imperii Rom. cap. 8.* alii ut merum mixtumque imperium in territorii suis habeant. *Wechn. in obs. pract. verb. Stand des Reichs.* Verum quod posteriores has concernit rationes; dicimus notas infallibiles statuum non esse, siquidem fieri posset quod vel peculiari Imperatoris privilegio vel præscriptione ab hoc onere sint immunes. Non tamen hoc loco inficiamur quod ubique ad probandum propriè statum imperij possint adduci, delucidiorē probationem affundant lucem.

Ubi nobis intranscursual qua offerebatur quaestio si aliquis status teneat quidem districtum immedie ab imperio, sed tamen in alterius principis auctoritate & istud bona possideat anne ratio est istorum sit subditus ipsius principis & non status immediatus? *Andr. Gail. de Arres. cap. 8. d. distinctione* rem diluere videtur, distinguitque aut statum in jure patrimonij sub alio statu illa tenere aut speciali contractu aliquo conventionem, si simpliciter sub patrimonij implendone sub alio statu possideat, statum imperij ob hæc bona utriusque

*Quæ-
nam prin-
ceps respectu
duorum ter-
riteriorum
sit eridenda
requiescat.*

nerè, si verò non jure proprio sed jure municipali aut contra.
 Etus, statum imperii non esse, rem enim cum sua causa & one-
 re transire *l. cum mater C. de rei vindicatione.* Sic & *l. 3 §. illud*
quoque de acquir. rerum possessione. Nos tamen dicimus so-
 lam possessionem bonorum personam mutare non posse ne-
 que totam bonorum possessionem subditum facere *l. libertus*
§. sola ff. ad municip. asserimus igitur statum istum principem
 omni ex parte manere, persona enim tanquam nobilior ad se
 trahit minus nobile sc. possessionem bonorum *l. fin. C. de inoff.*
test. Quin imò nec iste censetur subditus qui una cum bonis
 etiam domicilium in alterius territorio habet, siquidem digni-
 tas personæ ac publici juris autoritas ob bonorum possessio-
 nem non muratur *l. 1. C. de imponend. lucrat. descript. plura*
Reinking. de Reg. Secul. lib. 1. cl. 4. cap. 1.

*Definitio
 realis.*

VI. Longius verò aliquo modo digressi à re concepta,
 redimus ad mentem talemque cum Excell. Dn. D. Carpoz.
 Brauthlacht. aliisq. cōnectimus definitionem: Nimirum quod
 status sit præcipuum imperii membrum in matricula impe-
 rij comprehensum in comitiis legitima sessionis ac suffragii
 gaudens jure, cum Imperatore aliisq; Imperii statibus de rebus
 imperium concernentibus jus consultandi ac decidendi ha-
 bens, inque suo territorio omnimoda fruens jurisdictione.
 Quam definitionem hoc loco pro legitima omnino vendita-
 mus. Si quidem in ea nobis ostenditur cum genus tum diffe-
 rentia specifica. Genus legitimum esse satis constare augu-
 ramur siquidem latius sit definito adeoque competat cum iis
 qui præcipue ac propriè ut status imperij, tum quoque qui im-
 propriè tales nuncupantur, ut Rex Bohemix alique ut refert
 Carpoz. *ad Leg. Reg. cap. 5. §. XI.* tum quoque ipsa legitima est
 diff. specif. delumpta enim ipsa est à materia, forma, & sta-
 tum sine, quas partes hoc loco non recensimus siquidem
 in sequentibus liberior de iis agendi concedetur facultas.

*Divisio ge-
 neralis.*

VII. Perlustrata igitur jam definitione reali progressum
 facimus nunc ad DIVISIONEM: In dividendo verò hos sta-
 tus sic procedemus ut 1. status hos dividamus in genere. 2. quo-
 que in specie, in genere adeoque in limine dividimus eos in
 Eccle

Ecclesiasticos & Politicos; Eamque statuum divisionem Ori- *Origo statu.*
ginem traxisse inde cum Petro Heig. *part. 1. qv. 4. n. 61. autuma.* *um Ecclesi-*
mus à religione videlicet Principum summa quæ tanta fuisse,
creditur, ut Politici sine Ecclesiasticis vel Clericis, in proposito
suo aliquid solidi præstare non posse existiment adeoq; majus
Numen suis affuturum credebant Consiliis, si ipsi, ut voca-
bant, his præessent deliberationibus Clerici seu religionis an-
tistites, unde & promanasse arbitrantur quod inaugurationi
atq; consecrationi Imperatoris præfati sint, hocque præpri-
is tempore Caroli Magni, Ludovici Pii & seq. tempore ce-
pisse tradit *Knich. de summ. territ. jure cap. 1. n. 12.* & sic hanc sta-
tuum in Clericos & Laicos promanasse distinctionem, atque
idem hoc innuere voluisse Imperatorem dum inquit: Maxi-
ma in hominibus sunt dona Dei à superna collata clementia
sacerdotium & imperium *Novell. 6. in princ.*

VIII. Ac ut primò ad status deveniamus Ecclesiasticos seu *Derivatio*
Clericos in principio unde hoc nati sint nomine sumus in- *nomina Ec-*
quisturi: Clericos autem dictos fuisse *ἐκ τοῦ κληρῶ* quod La- *clesiast.*
ticis sortem significat, vel sapius pro ordine ex consequenti
utuntur, centemus cum Anton. Gothofredi *diaput. feud. 2. 1b. 3.*
Nomenq; hoc ipsis idèd tributum esse arbitramur quod sorte
delecti in hunc ordinem sint delati. Ecclesiasticos dici au-
tumamus ab ipsa Ecclesia, qui sc. Ecclesiastico destinato mu-
neri cultui divino inserviant, hinc & alio modo dicuntur
Clerici hi ipsi qui cultui divino operam dant *L. 2. §. 4. c. de Epi-*
scop. & Cleric. 13. C. eod. l. 41. eodem.

IX. Dicuntur autem isti, ut quosdam saltem referamus, *Quinam di-*
Archiepiscopi, Magister ordinis equitum Teutonicorum, Ab- *cantur isti.*
bates, Abbatissæ, Prælati, Præpositi, &c. qui regali decorati ac
præditi sunt dignitate, Archiepiscopos autem dictos remur
ἐκ τοῦ τῆς ἀρχῆς & *ἐπισκοπεῖν*, quasi primarii dicantur inspecto-
res in multos qui ipsis subjuncti sunt, non tamen hoc loco
omnes indignantur inspectores Ecclesiastici, sed ii duntaxat,
qui regali gaudent dignitate. Contra Episcopos dictos pu-
tamus à præpositione *ἐπί* & *σκοπεῖν*, quod simpliciter inspec-
re significat, adeoq; uni tantum præstint civitati vel Ecclesie,
inde

inde & pēnsitatores populi nuncupantur, sicque ab JC. Arca-
dio Episcopos tales fuisse dictos reperimus q̄s. qui panī Coete-
risq; rebus præsunt venalibus in *Lys. §. 7. verb. iſt. Episcopi de mun.
& honor.* ut ex isto refert Carolus ab Hagen *inſtit. Jurapud.
publ. l. 1. c. 4. §. 6.* Magister autem ordinis Teutonicorum dici-
tur ab ordine qui dicitur. *der deutsche Orden* / in q̄no sacrorū
recepti erant Teutonici, qui institutus Anno 1290. sub Impe-
ratore Heinricho VI. ad urbem Prolemaidem gestabant vestem
albam cum Cruce nigra, & hinc Magister ordinis qui ipsi prae-
erat dicebatur Germanus, quia Ordo hic nemini confereba-
tur nisi Germano. R. I. de Anno 1500. *der deutsche Orden.*
Residebat hic olim Marienburg. Cujus officium erat omni-
bus Christianis infestis armata resistere manu. Duo verò

*Duorum ge-
nerum in
Germania
ordines.*

ordinum fuerunt genera, unum Ecclesiasticorum, quorum
unum recensuimus, alterum politicum quod molli jam per-
stringemus brachio; Fuerunt autem ordines varii, quorum
paucos adducemus, in Germania fuit ordo Aurei velleris Ger-
manicè *der güldenē fließel* ut refert Math. Steph. *dise. Acad.
juripubl. l. 4. & 5.* quos numero fuisse ad quinquaginta effert
sic institutos Anno quem exprimit 1429. mense 20 Januarii à
Philippo Duce Burgundiae, quibus insignia fueront data ut ge-
starent catenam auream, cuius articulus fetrum ad ignem til-
ciendum erat inspersum, in hujus autem catenae extremo a-
gnum fuisse appositum auratum, cui & ipse appellat pretium
fuisse additum non vile laborum. Sic fuit ordo S. Johannis
à Rege Balduino 2. de Burgo Hierosolymis institutus, cuius
munus fuit Regiam potestatem firmare ac reborare contra
hostes, pro Repub; Christiana exubare &c. qui ordo Anno
Christi 1308; Rhodius dictus usq; ad Annum Christi 1421. Sic
in Anglia ab Eduardo III. Anno 1350. ordo Garterii, sive Peris-
schelidis equitum fuit institutus, qui cerukea Perischelide in
tibia sinistra tanquam Symbolo insigniti sunt. Alio nomine
vocant *dagblaw; Hosenbande.* Eodem modo ordo S. Jacobi
in Hispania Anno 1558. à Papa Alexandro II. confirmatus.
Aliq; ordines hinc inde reperiuntur quos adducere propositi
nostri prohibet brevitās, ideoque aliorum Ecclesiasticorum pau-

pau-

paucis adhuc videbimus originem, & sequitur nunc Abbatis nomen quod origine Syriacum aut Chaldaicum arbitrantur. Philologi, Abbatem dici quasi Principem ac Patrem Monachorum. *Boed. de Repub. lib. 3. c. 7. p. 517.* Sic & Abbatissa quia monialium antistes. Praepositi autem unde fuerint dicti paulo magis controversum reperimus, siquidem vocabulum hoc ad multas transfertur significaciones, quas referre haud nobis consentaneum videtur, ideoq; cum Carolo ab Hagen saltem pro eo sumimus qui superalios superioritatis gerit curam. Praetatum verò dici autupiamus quasi qui rebus Ecclesiasticis praepositus ut eas procuret. Atq; hac de statibus Ecclesiasticis nobis sufficiant paucissimis. Istam hoc loco delibabimus quaestionem utrum ordinario sive constitutio quoq; ad Magistratum Ecclesiasticum an ad Politicum spectet? Nos dicimus ad Magistratum Politicum pertinere ex Constitutione Honorii qui statuit ne in Urbis Roma plures quam 950 essent Decani seu Collegiati. *l. 4. c. de SS. Eccles. l. 30. c. de Episcop. & Cleric. Novell. 123. c. 10.* ubi & Imperator mandat ut quilibet Archiepiscopus Episcopos omnes sub se convocet. adde *Novell. 123. c. 3. vid. Christ. Besoldus l. de Polit. c. 4. aliq;*

X. Restat nunc ut pauca de secularibus in medium proferamus: Deprehendimus verò eos dictos fuisse i. Laicos seu populares à Græco nomine λαοὶ quod populum significat, eam fortè ob causam, quod sic ab Ecclesiasticis distincti partim, partim verò quod sub his populus comprehendatur, & ceu in Compendio eos dicimus esse vel Principes, vel civitates imperiales. In comperto autem ferè omnibus est quod modis vocabulum principis sumatur, hoc loco sub generali vocabulo principis complectimur omnes eos quos personas vocare soliti sumus illustres, ut Comites, Duces, Marchiones, Barones &c: In varias enim hoc ipsum vocabulum sumitur significaciones, 1. enim sumitur *generalissimè*, apud Limnæum *tom. 2. l. b. 4. cap. 2. in princ.* 2. *Specialiter*, pro iis qui cum dignitate ducali cines Bursen ab Imperatore in Ducatu investiti, quales sunt Anhaltini. 3. *Specialissimè*, quando κατ' ἐξοχὴν soli Imperatori tribuitur, ut *l. 1. de Constitut. princip. l. 31. & seq. S. p.*

*Seculares
status unde
dicti.*

insit. de J. N. G. & C. hodie tamen cum adjuncto summus scil. Princeps vocatur ex ordin. Notatiorum constituta Colonia Anno 1512. Unde nach dem vor gemeinen Rechten &c. ibi de-
nahm des Obersten Fürsten. Ut & ex aliis patet Imperii recessi-
bus. De civitatibus verò imperialibus amplior agendi conce-
ditur campus.

*Divisio sta-
tuum spe-
cialis.*

XI. Nunc verò statuum divisione perspecta generali, in specie nunc istos videbimus & dividimus eos ratione dignita-
tis, 2. quoque divisionem ratione territoriorum sed ex parte tantum delibabimus. Ratione dignitatis tribus includimus eos Cancellis, ac primo loco ponimus Electores, 2. Principes, Duces, Comites & Barones, ac 3. Imperiales civitates. Primam igitur posaturi partem Electores assumimus, ubi circum-
spiciemus verbis tamen fluctuantibus, 1. Eorum, & quidem in genere, originem. 2. Jura Communia. 3. Quoti numero, ac 4. si licuerit brevibus singulorum jura territorialia perlu-
strabimus.

*De Transla-
tione Im-
perii.*

XII. Investigaturi igitur eorum originem in limine sta-
tim nobis consistendum, ac primum quomodo Imperium ad Germanos fuerit translatum, 2. quomodo hoc factum sit ele-
ditum, videndum. TRANSLATIONEM verò IMPERII
scipius fuisse mutatam, jam fere in comperto est, translatum
enim istud fuisse ad Francos certum est, à Francis postmodum
ad Saxones Anno Christi 920. penes quos duravit usq; ad An-
num Christi 1024. ad tempora Conradi cognomento Saliqui,
quo tempore demum translatum fuit ad Francos, fuit n. iste à
gēte Frātica quæ salica appellatur, à flumine Sala, cujus accolæ
aliquot à Francis fuerunt referente Ammiano l. 12. ab his Fran-
cis verò translatum ad Bavaros donec ad Rudolphum Habs-
burgensem, à quo Austriaci Originem habent Imperatores,
qui hodie rerum potiuntur, pervenit. Paucis nunc quomo-
do à Græcis ad Germanos fuerit translatum, videbimus: Id
enim tunc temporis apud Græcos fuisse cum ad Carolum Ma-
gnum transferretur certum est, siquidem Imperatores Græci
id sibi jure omni vindicarunt scil. Imperium Occidentale,
hocque per exarchos suos, usque ad Annum Christi 747. rexe-
runt.

sunt, neq; post occupatam à Longobardis Ravennam eo cesserunt. Ad Carolum verò Magnum hi Græci transtulerunt, misis videlicet ad eum Legatis, sic hoc ipsum ipsi obtulerunt, Augustumq; ipsum salutarunt. Italiz verò Regnum tunc temporis penes Longobardos fuit, quod Carolus Magnus vi occupavit, desiderioq; regno, omniq; potentia exuro, lubegit. Videmus igitur quod hac in re nullæ partes fuerint ipsius Pontificis, siquidem totum ferè regnum Carolus vi acquisivit. Pontifex igitur neq; medium potuit esse, neq; ipse transferre, siquidem nihil juris in Imperio habuit, imò tunc temporis ne Romæ quidem potestatem habuit, tum enim Papa ad Carolum Magnum, ut ipsi opem ferret contra Principes Romanos, profectus, dedit enim iubente & consentiente populo Papa Hadrianus Anno 774. Carolo potestatem creandi Pontifices, ordinandiq; sedem Apostolicam. Et post hunc Leo III. claves Confessionis S. Petri ad Papam transferebat, non tamen eum medium aliquod per quod totū Imperium trāsferretur, sed saltem cogebatur res sacras ipsi tradere, adeoque modò in his dispositionem in urbe Roma, non enim opis quid tulit ad bellum Saxonicum, Gallicum, neq; ad Pannonicum, quos omnes Carolus ad veram Religionem traduxit. Nec eo modo ad regnum Italicum aliquid contulit, sed tantummodò Carolum Leo ꝑpetiit ut urbem per vim ab obsidione desiderii liberaret, neq; per traditionem vexilli urbis Romanæ aliquid contulit in Imperatorem Papa scilicet cum & Centurio aliquis aut alius exercitus Dux quādo in urbe supremarū vigiliarum Custos designatus, urbs verò hosti ex conventionē traditur hic supremus vigiliarum Custos portarum Claves victori tradere cogitur, num igitur hosti sic Chiliarchus urbis Imperiū tradit sponte? nobis videtur quod non. Videmus igitur quomodo ad Carolum Imperium fuit translatum, rationes plures si hoc loco desint, in discursu suppediaturi sumus. Non tamen inficiamur consensum Pontificis adfuisse in transferendo, ad Carolum Imperio. Eumq; consensisse una cum populo Romano, non ut Pontificem, sed ut Politicæ Romanæ

membrum præcipuum. *Vid. Du. Carpzov. ad L. Reg. German. cap. 2. sect. 8.*

*Electio-
nis
infantia.*

XIII. Hoc emenso videbimus quomodo Electio invaluerit Imperatorum, primò enim fuisse successorium extra omnè dubitationis ponimus a seam, siq. viderem Constantinopolitanorum fuisse successorium, sicque fuisse traditum Carolo Magno. Istum verò succedendi modum usq. ad Heinricum IV. durasse cum Coringio *dis. de Elect. lib. 2.* statuimus. Hic à Papa Hildebrando, qui se Gregorium VII. nominavit, quod paritè Anno ætatis 6. paritè cùm ad adultam venisset ætatem more majorum Imperium non administrasset ab hoc Pontifice superbissimo excommunicatus, de sede, quod antea usu vix venerat, nam Imperatoribus Pontifices fuere subjecti usque ad Annum C. 1076, detrusus, Rudolphum in Imperatorem eligerunt confestimq. ab hinc Constitutionem edidit, ut post hac nullus Imperator ad imperii fasces evheretur, sed electio jure id adipisceretur. Filiusque etiam si dignus videretur à Principibus tamen eligeretur, atq. hæc Constitutio communi principum consensu, quo Rudolphus electus Anno 1178. edita. *Attestatur Corring. dis. modo dicta.*

XIV. Et sic eligendi nos fuit introductus qui & jam à Principibus invaluerit rebellibus, at tamen fracta Majestate imperiali hucusq. radices egit firmissimas, quod cùm ferè jam plenum fecerimus quod hodie Electio daret, infra tamen pluribus de hisce dicendi concedetur facultas, investigandum quoq. nobis erit quomodo pedetentim majores semper ceperit vires. Initio autem Imperatores ab omnibus eligebantur, eosq. communi omnium consensu fuisse electos adeoq. consensu liberarum civitatum, quamvis hoc destruere conetur Bellarm. *lib. 3. de translat. Imperii;* videmus. Contrarium tamen facile demonstrari poterit, si modò in unicam Henrici II. electionem introspeciamus, is enim cùm Sigisfridum Episcopum Coloniensem rogasset ut ipsi adjumcto esset quò ad imperatoriam evheretur dignitatem, hoc responsum tulit se spontè ipsius velle annuere petitis, nisi hoc obstaculo esset, quod

com.

communis populi ad electionem requireretur consensus, quo igitur major pars populi inclinaret & se libenter assentiri, jam verò dubitare haud possumus devoto liberarum civitatum, quod & attestatur *Dietmarus lib. 4.* Populum enim sæpius dici pro civitatibus assertimus, in nostram sententiam Radevicus de rebus gestis *Friderici lib. 2.* dum ipse, ubi ceteri posuere vocabulum populi, supponit Consules civitatumq; Judices, sed de his infra pluribus.

XV. Deinde verò cum votorum nimia disparitas votorum *Electio* nimiam promovebat contentionem hoc eligendi jus ad pau-
pueritia. ciores fuit redactum, adeoque melius semper ad Septem viros pervenire incepit. Antequam verò ad ipsum eligendi deveniamus modum ipsam Electorum indagaturi sumus originem, circa quam variè dissentientium reperimus messem, paucis-
Origo Ele- tamen hac vice adducemus; Quidam ad Ottonis III. hanc
ctorum. Electorum referunt institutionem, hunc in modum sc. cum Conradus Franconiæ Dux mortem obiret, Imperium translatum esse ad Heinricum Aucupem, ab hoc Imperii insignia ad Ottonem Magnum Heinrici filium & Ottonem Nepotem fuisse transmissa, quo ultimo etiam defuncto vitâ, à Germaniæ proceribus, qui tunc temporis frequentes Romam intraverant gravissimas motas fuisse controversias de eligendo Imperatore, cum alii benè cuperent Heinrico Bavaro, alii ad Imperium evehere studerent Ottonem, quibus se quoq; opposuisse crescentem Nomentariam Consulem Romanum qui ægrè tulit ad Germanos imperii fasces devenire, Pontificemq; Gregorium ab Heinrico II. institutum eiecisse, hinc Ottonem III. Urbem Romam obsidione cinxisse consulemq; hunc, captum maximâ igitroniâ affectisse, atq; Pontificem hunc Pontificatui restituisse, Imperatorem verò Sapientissimum prospexisse quod firmiter ad Germanos transmitti non possit nisi cerit qui Imperatorem eligeret essent, conceptum ideòque numerum Septem viros in sensu Pontificis restituti, instituisse.

XVI. Verùm quod huic sententiæ calculum nostrum addere non possumus, urgent nos multæ rationes. Quod nunquam

quam à probatissimis autoribus aperta Constitutio de Electo-
rum institutione fuerit relata nec unquam in lucem produci
potuerit, imò Hermannus Conring. attestatur *diaput. de Elect.*
lib. 14. nullum scriptorum ab Ottonis aetate usq; ad Fridericum
II. per duceos & quadraginta ac quod excurrit annos hujus
Constitutionis de Electoribus fecisse mentionem, quod tamen
dubio omni procul, si ipsis cognitum fuisset haud taciturnita-
tis involvissent Symprio, cum res notatu dignis nas ad poste-
res omnino transmississent. De Gregorio verò V. dici pla-
nè nequit quod iste sit vel Suasor vel Institutor apertæ alicu-
jus constitutionis Electorum quia Gracianus quem circa an-
num Christi 1151. vitam degisse credunt, decreta, Constitutio-
nes, statuta, omnium Pontificum mira descripserit concinna-
te nec verbulo aliquo hanc attigerit constitutionem, nec in de-
scriptione omnium actuum Gregorii V. reperire possumus ul-
lum verbum quod ad hanc possit trahi constitutionem. Baro-
nius verò ad annum 996. apertè refert, primum omnium fuisse
scriptorum Martinum Polonum qui de Electoribus fecit
mentionem, cujus tamen vita incidit in Annum C. 150. in vi-
vis enim fuit Martinus Polonus regnante Friderico II. ad quod
dilucidè asserit Polonus post Ottonem Officiales Imperii Im-
peratorem eligere cepisse, qua in re ipsi facile assentimur,
non tamen inserit publicam fuisse constitutionem editam, de
hisce officialibus, verba ipsius sunt hæc, quæ citat Coringius
diap. de Elect. lib. 15. Et licet tres isti Ottones per successionem
generis regnaverint, tamen postea fuit institutum ut per Offi-
ciales Imperii eligeretur Imperator &c. Alii verò adscribunt
Ottoni IV. Friderici II. coætaneo, nituntur decreto aliquo
quod in Comitibus Francofordianis fuit editum, hos tamen re-
futatur Goldastus in *Bohem. lib. 3. cap. 5. n. 9.* asserens hanc consti-
tutionem non ab Ottone IV. sed à Johanne Baptista Egnatio
in ejus vitam confictam.

XVII. Alii denique totum hoc Collegium consuetudine
introducendum esse quibus cum Carpozio, Conringio, aliisque
suffragantem addimus calculum, dicimusq; Collegium istud
aperta

aperta constitutione introductum non esse quod supra jam tum probatum dedimus, plerosque Principes usque ad Fridericum II. elegisse Imperatorem, non tamen hoc inficias ire possumus post Fridericum II. semper eligendi munus ad pauciores fuisse redactum, non tamen aperta constitutione abrogatum quod Principes Imperii non permisissent.

XVIII. Unde hoc constanter asserimus hunc in modum Electorum invaluisse originem: Nimirum cum Fridericus II. fata subiret suprema Respublicæ undique quasi cepit status adeo ut in interregno isto quod tum incidebat ob Regis Romanorum defectum, nemo verò Reipubl. Romanæ firmam haberet curam adeoque reliqui jura ista quæ ipsis competeant satis hand tuebantur, quod vel ab imbecillitate turbati rerum status, vel saltem ob negligentiam fuisse factum, haud attendimus, Cæteris igitur hæc non sentientibus, præstantiores Principes ad se solos hoc eligendi munus traxisse, constat enim paucissimos ordinem Imperii ratam habuisse curam, donec Maximilianus primus laudatissimam quoque constitutionem de divisione statuum in circulos, deque Camera Spirensi edidit in Comitibus Wormatiensibus Anno 1495. cum tamen & antea in melius ire visum sit tempore Caroli IV. qui Auream Bullam Anno circiter 1364. edidit qui etiam nobis suffragatur lib. 1. Unden Churfürsten nach alter löblicher gewohnheit zu solcher Wahl zu reisen wird von nöthen seyn / ubi attestatur inserpentis consuetudine introductam originem horum Electorum.

XIX. Ac primum modicè semper hoc collegium suum assecutum est fastigium. Inprimis autem cum hi Principes facile prospicerent prudentes, ut ipsis cæteri imperii principes hoc munus invisuri sint, ideoque relinquebant illis jus præsentandi vel quod alias prætaxandi dicere sunt soliti, modum hunc describit Carpzov. ad Leg. Reg. Cap. X. S. V. num. 22. adeoque si Electores in conclavi consultabant de aliquo tum Principibus proponebant quid ipsis videretur, deinde diligenter eorum nomina quot vota tulerint, notabant, qui igitur plura habebant vota is ad imperii evehebatur fasces. Sicque suam

*Quomodo
seperius
Electores.*

limicatam ostendebant potentiam, ut neminem eligerent nisi qui antea communibus Principum prænominatus esset suffragiis.

*Electio
adoleſcentia.*

*Confirmatio
Electorum
à Caroli IV.*

*An præterita
libera civi-
tates.*

XX. Modico vero præterfluente Tempore hic mos coarctari coepit, undè & ipse Carolus IV. cum videret ex jure hoc præsentandi, præsentissima oriri jurgia, quod accidisse sensit in propria Electione, alii enim Güntherum Comitem Schwarzenburgicum designarunt, alii hunc Carolum, hinc Lex lata fuit Carolina, qua *Theſ. 1. & 4.* sanxit ut nullus ad comitia vocaretur nisi Electores septem, Horumq; summam auctoritatem corroboravit firmissimè, adeoque ut nullus de injuria conqueri posset illata, ad hujus Collegii vocationem unum ex regibus, unum ex ducibus, unum ex Marchionibus, unum ex Comitibus, una eum Ecclesiasticis confirmavit, qui omnes eorū vices, qui antea eligendi huic intererant moneri, administrant, nihil vero moramur illos qui dicunt liberas præteritis fuisse civitates imò & nobiles, qui quoque tunc Imperii fuerunt status quorum tamen vices hodiè nemo administraret, ad quod tamen reponimus nullum tunc temporis, cum jus eligendi tum votum consultivum competiſſe ipsis in comitiis istis, in quibus eligeretur Imperator cum jus hoc ad septem nostros redigeretur viros cum Carpoz. ad Leg. Regi c. 10 §. n. 37. quo tamen non negamus, quasi ipsis nunquam competiſſet neque cōsultivum ueque decisivum votum sed tunc temporis ipsos cum communi populo consensu eligerentur imperatores, jus habuisse votandi quod & supra astruebamus, tunc vero temporis amiſſiſſe vel negligentia propria, vel in convocando ex certis rationibus esse omiſſos, tunc enim soli principes hoc jus sibi arrogaverant quod asserit *Conring. diſput. de Ducibus & Comit. theſ. 40.* in cæteris vero ubi de eligendo imperatore non agebatur ut olim ita & hodie habere votum & consultum & decisivum quod indicat *Pacificatio Osnabrug. §. 8.*

*Confirmatio
munerum
Electorum.*

XXI. Ut verò redeamus unde digressi sumus in ipsa hac Aurea Bulla Electorum munera quæ antea mera erant ambulatoria adeo prima officia iis Imperatores conferebant quibus impen-

impensius favebant, ceteris adtrinxit personis ut patet ex *A. B. i. 6.* Von Vergleichung der Churfürsten. in qua tamen collatione officiorum Carolus IV. nihil immutavit, præterquam quod Regi Bohemæ alius locus assignatus, quam ob causam hoc factum sit, infra adjiciemus, quod reliquos tamen nihil transposuit, quamvis asserere videatur *Petrus Heigius part. 1. qv. 3. n. 29.* ex Supremo, Marchione Brandenburgico fecisse infimum, ex posteriore sc. Comite Palatino Rheni fecisse primum, quod tamen ordinationibus antiquis haud convenire videtur imo & Speculo Saxonico (quod tamen longo tempore ante *A. B.* fuit institutum, ut attestatur Spangenberg. in *Chron. Sax. cap. 247.* quod & à Carolo Magno confirmatum) traditur, quod semper huic Comiti Palatino primum votum apud seculares competierit, de quibus tamen pluribus, cum ad singulorum jura per-venturi simus.

XXII. Atque hæc de Electorum origine nobis perlustran- Jura ELE-
da veniebant, paucis nunc communia jura ipsorum perpende- CTORUM
mos. Verum ut hoc loco breves esse possimus ceu rem in propria
compendio perpendentes, divisimus Electorum jura inter jura
quæ ipsis primario competunt, de quibus nulli alii partici-
pant & in jura quæ cum aliis habent communia, de his poste-
rioribus hoc loco non agemus, siquidem infra de iis agendum
nobis erit partim, partim verò hinc inde in libris de hisce edi-
tis, horum reperimus mentionem, adeoque priora modo at-
tendemus quorum præcipuum esse perhibent, quod ipsis solis
sit collata Electio Imperatorum. unde qv. mota fuit num pro-
pter Regibus anteferantur? Affirmativam amplecti videtur
Arumajus in disc. 4. ad Auream B. concl. 1. p. 151. Verum breviter
nos cum Carpzovio reponimus. *cap. 10. sect. 7* hoc contra ver-
ba *A. B.* positum videri *i. 6.* Und sonderslich das der König in
Böhmen/ &c. quibus & illa suffragari videntur quod scil. Re-
gum nuntii, Electorum Legatis præferantur *cap. Ferd. III. §. 4.*
Werkes aber sache/ &c. Hinc tamen cum Regibus comparantur
Reges tamen non sunt nec eorum nominibus aut insigniis ut-
untur *Petr. Heig. part. 1. qv. 4. §. 38.*

XXIII. Hisce demum emensis jura quoque que comaliis habent communia circumspicimus pleraque tamen ex A. B. peti possunt siquidem Imperator *sir. 9.* disertis verbis ipsis addicit jus auri & arg. fodinarum sic minerarum tam inventarum quam inveniendarum possidendum, jus recipere Judzos, jus eudendi monetam quod hodie cum aliis habent commune olim ipsis solis competebat, jus telonia instituta percipiendi de quibus tamen teloniis sub Quæstionem revocatur, An Electores vel alius Dominus terre torialis, quando vectigal sumpserunt, damnum quod viatoribus in via solita & regia à prædonibus illatum, resarcire obstricti? variè hanc qu. disputant nos tamen quasdam insipientes rationes affirmativam tenere hæud dubitamus præsertim sententiæ nostræ favere videbatur. *l. i. §. Quies quoque 12. ff. de off. præf. urb.* sic quoque patrocinium nobis suppeditabat *l. 3. §. l. 13 ff. de off. præsidii* in quibus quasi præcipitur præsidii ut curet quod via repurgata sint à malis hominibus sic & *Recess. Imp. de Anno 1555. §. Diachdem aber ein ieder Churfürst/ sic & Recess. de Anno 1559. §. Danu die Obrigkeitten/ &c.* quibus omnibus asseritur ut Magistratus viarum securitatem seriò attendant; dicimus igitur dum telonia ista accipit Magistratus tacitè quasi promittere viarum securitatem, & si id non fecerint ex quasi delicto teneri videntur, si damnum viatoribus sic illatum. Præsupponimus tamen hoc loco certa requisita, si scil. viatores diuturno, non nocturno tempore iter instituerint. *arg. l. i. §. 18. ff. ad Sc. Sylan.* Si que Dominus potuerit purgare viam, Sed nobis maturandum ad alia, concessa enim sunt his Electoribus & alia jura scil. *tit. 10. A. B. de emptione aliorum territoriorum, Comitatum, Baronatum &c.* Gaudent privilegiis de non evocando, *tit. 26. A. B.* ipsis concessum, ut cum feuda ab Imperatore acceperint nemini aliquid dare teneantur nisi spontè & ulterò Officialibus aliquid largiri velint, aliaque ipsis concessa sunt, de quibus ulterius infra dicendi conceditur facultas.

*Quomodo
hodie Electio
insistatur.*

XXIV. Atque hæc quoque de Electorum jure communi sufficiat, paucis tantummodo & velut in transeursu Electionem,

nem, cum, quomodo antea sic instituta, perlustraverimus, quomodo hodiè fiat considerabimus, breviterque aliquid de Rege Romanorum addituri sumus; An verò is vivente Imperatore eligendus sit dubitant non pauci, quorum agmen novissimè a lius ducere visus est Hyppolitus (sed ficto nomine) à lapide, qui multas adducit, curita Electio non sit assumenda, rationes. Principes enim exinde propagare conari successionem, siquidem Electionem suorum vel agnatorum vel liberorum pretio preceque extorquerè allaborènt, quod & factum in domo Austriaca, exinde enasci successionem, quod & videri possit in domo modò dicta Austriaca, siquidem ibi vel decem electi sint Imperatores una serie, adeoque si annos computemus, ad annos 180. apud hanc domum remansisse, quod tamen antea factum unquam, adducit exempla Romanorum, qui senerunt quod nemo Censoriam dignitatè ambiret, adducit exempla Bohemorum qui in Constit. s. Pacif. Pragensi de Anno 1619. constituerunt, ut nunquam vivente aut Imperante Rege alius eligeretur, confirmatam suam reddit sententiam ex Receptis Imperii, & ex Schleid. lib. 8. bis. Verùm paucissima saltem ad hæc reponimus: Quod primò ejusmodi dolosa insertio aut votum captandæ mortis planè exulare debeat in illustribus personis, adeoque omni careant suspitione cum Dd. in l. fin. C. de pactis statutimus, nec exinde in Regno Romano-Germanico successio aliqua speranda cum tot annos una serie duraverit penes domum Austriacam ob general. verba capit. Ferdin. III. §. 8. Und insonder heit wollen wir uns keiner Wahl &c. quæ verba sine effectu esse dicere, in Crimen læsæ Majestatis incurrunt, siquidè sacratissim⁹ Imperator perjurium committeret, quin v. hoc ipsum astruere videretur A.B. lit. i. So offi vnd raun es in tünfftigen Zeiten die Nothdurfft &c. Quæ verba cum generaliter loquatur de omni electionis & necessitatis ratione etiam de necessitatis electione vivente Imperatore intelligi debent, argum. l. i. §. generaliter. ff. de Legat. præsati. item si pluribus ff. de Legat. Sic & Electores habuerè rationes plurimas quas non projecerint callosum in vulgus, siquidem & patria virtus spe-

Rex Romanorum.

Contra Hyppolitum à Lapide.

ratur in liberis, quod Elect. Mogunt. in Orat. super Elect. Carol. V. habita attestatur itane de nobis meritis Maximilian. I. *Schleid. lib. 1. de statu Religionis.* Facile igitur corrumpitur sententia ipsius Hyppoliti, verum festinandum nobis, ceteras nostrae sententiae rationes in discursu subiungemus, consensum tamen Imperatoris hodie requiri solitum non imus inficias, siquidem ad beneficium Imperatori datur, invito vero beneficium non datur *L69. ff. de R. J.* Deinde quoque ipsum hoc vult obf. in elect. Ferdinand. III. Anno 1636. quod consensus Imperatoris fuerit requisitus.

Ipsa Electio.

XXV. Nunc pauca de hodierna Electione subiungenda veniunt, verum actum istum accuratè describit *Carpx. ad Leg. Reg. cap. XI. f. 9.* Ideoque istum videre possumus, nos solennia addere non possumus paucissima referemus, adeoque in limine statim perpendimus, an Augusta Imperii nostri mater Francofurtum quæ in Aurea Bulla *Caroli IV. tit. 2.* Electioni Imperatoris destinata quoad Electionem immutari possit? Multis modis hæc quæstio est controversa, siquidem quidam dicunt exempla quàm plurima esse quorum Electio in urbe Francofurtana non sit facta. Sic Ferdinandus III. Rudolphus II. Maximilianus II. Ratisbonæ sunt electi. Sic Ferdinandus I. Coloniz non tamen repugnant *A. B. tit. 28. §. Wir befinden auch/ v. Und das die Wahl/ &c.* Siquidem ipse Imperator *f. in r. d. 28.* adjicit: *Es sey denn/ das vorgemeldeten allen oder ihrem einem Verhinderung vorfielen/ &c.* Dicimus igitur quod hodie regulariter in Urbe Francofurtensi instituenda nisi prægnans subsit causa, adeoque & hodie adspirante divino favore, in proximis comitiis de horum Electione scil: Regum Romanorum consultabitur ubi promittitur quod defectus Comitiorum debeat rescirari in Pacif. Osnabrug §. 8.

*De mittendis
ad Comitia
legatis.*

XXVI. Hisce perspectis notandum nobis venit ut legati qui ad comitia indicta mittuntur, intra trium Mensium spatium *tit. 1. §. Auch setzen und ordnen wir/ &c.* sufficienti instructi sint mandato, ad quod tamen non refertur si legato certa eligendi determinata est persona vel certa ex familia adeoque

cum

com Reinkingio *lib. 1. cl. 3. cap. 3. n. 8.* dicimus eatenus sufficiens quatenus literas ostendere potest credenciales oder die gewalt & brütte/antequam enim istas ostenderint ad voti explicationem non mittuntur in conclave, adeoque hisce ostensis intromittuntur; Neq; si Elector tres vel plures mittat legatos, ac omnes literas credenciales haberent ad voti explicationem permittuntur, siquidem hoc foret contra Collegium in quo unum tantum una persona habet votum non plures, eum verò in modum ab una persona plura darentur vota. Nihil tamen dicimus referre si plures mittuntur Legati hanc modò ob causam ut communicare possint consilia, adeoque eò firmitus votum ferre, quod & observatum refert *Goldastus in Pollitschen Reichshändeln/ part. 1. c. 17. fol. 29. & 30.* ubi in Electione Caroli V. Anno 1519. Ludovicum Regem Bohemix quatuor legales misisse nuncios, qui omnes ad voti explicationem adspirare voluerunt prætendentes A. B. plures admittentem sed unus votum tulit, neque in conclave nisi ista persona eligentes constituentis Collegium gravi de causa intromittuntur. Elector verò aut Legatus idoneè instructus si tardius ad Electionem venerit in conclave intromittendus est, ubi de eligendo Imperatore colliguntur vota, ac in eum statum, quo stetit ponendus attestante *A. B. c. 2.* §. Wann aber sie oder ihrer mehrer/ &c. Hoc verò extra omnem dubitationis positum est aleam, ut si Elector in Convocatione omitteretur tota ista annullaretur electio, ut suffragatur electio Conradi III. quæ ab Electore Saxonico & ab Heinricho Duce Bavarie, tanquam subreptitia accusata *referente Otton. Frising. lib. 7. Chron. cap. 22.* adeoque convocatis omnibus septem Electoribus Electio institueretur, hodiè tamen in Pacificatione Osnabr. novissima Octavius Elector institutus est, quomodo proximè instituenda Electio novi Regis Romanorum propediem instituenda Comititia referent. Si verò Elector aliquis ritè vocatus nec ipse venerit, nec legatum idoneè instructum miserit, pro ista vice voto privatur *X. H. zu Speyer de Anno 1629.* §. Was damit ein/ &c.

*An plures
Legati ad
Comitia
missi pos-
sint.*

*Electores si
tardius ve-
nerit ad-
mittendus.*

*Institutio
Octavi
Electoris.*

An depositio
Imperatoris
Electo-
ribus
competat.

XXVII. Dubia verò hoc loco scaturire videtur quaestio:
An jus deponendi Imperatorem Electoribus competat? Nihil
hac de re mentionem facit A. B. Nos tamen ex exemplo Wen-
ceslai probamus maximè iis competere, siquidem Electores
istum non removissent, si ipsis non concessum fuisset à Caro-
lo IV. Deinde ex consequenti hoc colligi potest ex A. B. de
juramento, quod Electores præbent de eligendo Imperatore,
Carpz. ad L. R. cap. 14. n. 5.

Imperatoris
coronatio.

XXVIII. Nunc perillustrata electione, ipsam coronatio-
nem Imperatoris circumspicimus, quam etiam descripsit
Carpz. ad L. R. cap. XL. s. X. quo capite refert hodie Imperatoris
coronationem Electoribus solis competere, antea quidem co-
ronatio & confirmatio fiebat Romæ in ædibus D. Mauritii, ve-
rùm cum Papæ id ad necessitatem redigeret, de anno 1338. de-
cretum promulgatum, ne amplius essent, qui coronationem
Papæ requirant necessitatem nisi gravi, quæ adjecta, sub pœna,
quod decretum memoriæ reservavit Albertus de Rosate *ad leg.
bene C. de quadrienn. præscrip.* Unde & à Maximiliano I. omnes
Imperatores hucusque coronationem Papalem repudiarunt
Conring. disp. de Septemv. s. 41.

Singularum
Electorum
in Comitibus
jura.
Electo-
r Mo-
guntinus.

XXIX. Paucis nunc dilabimur ad singulorum jura terri-
torialia eorumque in Comitibus officia, primum autem locum
inter Electores Ecclesiasticos obtinet Elector Moguntinus, qui
Germaniæ Archi-Cancellarius, Collegiique Electoralis Deca-
nus nuncupatur, ad quem, deficientibus nimirum Galliarum,
Italiarumque Regnis, tota moles tanquam Collegii Decanum
videtur devoluta, attestante Ruando *de Commiss. part. 2. lib. 5.
cap. 11. 10.* & paulò post *num. 11.* subiungit Archivum Imperii
hodiè duplex esse unum continens acta Imperii publica quæ
in Comitibus aliisque Imperii peragantur conventibus, sicque
matriculam Imperii, quam in aula sua servat, ipsi sit con-
credita, à quo ista peti solita sit. Alterum in Camera Im-
periali qui similiter præsit Moguntinus Cancellarius Germa-
niæ per suum tamen Præsidem, adeoque, ceu solus Elector Mo-
guntinus præcipuum sustineat jus. Similiter & ipsi incum-
bit

ordinatum post mortem Caesaris Electores convocare X. A. de Anno 1555. §. So sich den abermahls &c. Item A.B. 1.1. §. Und man es dazu kommen / &c. quod quoque non postremum ipsius jus speciale. Dubium verò hinc exoritur, num quoque ipsi antiquitus hoc jus convenerint? nos affirmativè favemus parti, subnidentes A.B. titulo 4. §. 2. ubi generalia hæc sunt verba: Sicut potestatem habuisse dignoscitur ab antiquo &c. quod ad argum. reponi possit contraria in discursu cum notum nobis quod quidam Recessus Imperii citare omninò conentur, addemus; Nunquid verò hoc jus pertinere potest ad capitulum mortuo Electore Moguntino, siquidem jus hoc huic Electori non defertur quatenus Episcopus, sed quatenus Imperii Princeps A.B. 1.4. §. Jerner/so offte &c. Neque hoc fieri potest si Elector in munere negligens fuisset, quod certè tunc fieret si unquam fieri possit, verum nec idèd evenire potest ob A.B. 1.1. Wann es aber/ibi. Und do vielleicht der Erzbischoff zu Mainz &c. Vivente tamen Imperatore an idem convocandi jus Electori Moguntino competat, non parum intricatum reperimus adèd ut suspensè simus animo cui hoc jus addicamus, dicimus tamen quod idem ad Electorem Moguntinum spectet, quamvis A. B. nihil hæc de re fecerit mentionem, præprimis cum Electio hæc solis Electoribus competat ac non nisi de electo requiratur Imperatoris consensus, suffragantem nobis addit calculum Dom. Aurumæus Comment. ad A.B. quæst. 11. dicens sic contentionem ortam sub hac controversia placidè sopitam esse.

An antiquitus ipsi convenerint convocatio sc.

Nunquam convocatio pertinet ad capitulum.

An vivente Imperatore convocandi jus Electori Mog. competat?

XXX. Paucis ultimo loco expendendum restat de Electore Moguntino num hodie ipsi competat in Electione primum votum, cum ipse Collegii Electoratis habeatur Decanus, quod in quolibet Collegio Decano attribuitur? Quod quondam ipsi hoc relictum fuerit probare videtur ex Speculo Saxonico lib. 3. art. 57. ubi hæc reperiuntur verba: Der Bischoff zu Mainz hat die erste stimm der Wahl/ der Bischoff zu Trier die andere/ &c. Sed dispositione A.B. 1.4. §. 3. Primum votum Electori Trevirensi ultimum Moguntino competit. So soll der Bischoff von Mainz/

An hodie in Electione primum habeat votum?

Metz/ &c. ibi. Zu ersten soll er fragen den Bischoff zu Trier/ den die erste Stimm gebühren soll/ &c. Hodie tamen de consuetudine Moguntinum in Electione primum habere votum, ex Goldasto refert Dan. Otto Jurisp. c. 10.

Electores Tre-
virenses.

Colonienfis.

Quaest: An
seculares
Electores in
Imperatorem
eligi possint?

XXXI. Hunc in Electione & suppeditando voto sequitur Elector Trevirensis quod & ex Actu nunc feliciter regnantis Ferdinandi III. Anno 1630. Coloniae habito clarum evadit. Tertium votum competit Electori Coloniaensi, quod nobis, si A. B. ad verum exigamus, patefcit. De horum juribus territorialibus nobis nihil succurrebat, ideoque pedem nunc ad seculares promovemus Electores, de quibus tamen consistentibus in limine occurrebat quaestio, num ii quoque Electores in Imperatorem eligi possint. Nos quamvis nobis variè sentientium obstat, nullis sententiam nostram cum affirmantibus conjungemus, reperimus enim nihil obstat posse, quin isti ad Romano-Germ. adhiberentur gubernacula, inprimis cum Principes seculares habiles sunt activè, quidni & passivè, nec obstaculo esse potest quod Rex. Rom. ad defensionem Eccles. Pontificiae adstringatur in cap. Siquidem ipsi Electores hanc adstrictionem in Capitulatione omittere possent *Casparus in libell. de Elect. & inaug. Regis Rom. cap. 1.* Deinde dicimus quod hæc protectio Imperatoris modò secularem jurisdictionem concernat, quidni hoc faceret Elector secularis in Regem Rom. electus & electus i. g. *C. de sum. Trinit.*

Rex Bohe-
mia.

XXXII. Quorum primus censetur Bohemiae Rex, qui primum inter Electores seculares obtinet jure locum, inprimis quod hic reverè Regia polleat dignitate, Electores verò non nisi quod Regibus æquiparentur, non igitur parum detrimenti Regia pateretur dignitas, si Ducibus, altero nimirum intuitu, postponeretur, præsertim quod & Nobiles illi qui duplici gaudent dignitate, adeoque simul doctorali simpliciter Nobilibus præferantur, attestantibus hinc inde Regni constitutionibus, ut *R. J. Aug. de Anno 1500. pluribus Reinking de Reg. Secul. & Eccel. lib. 1. cap. 4. cap. 3. n. 29.* qui eodem modo probat ex R. *Don überflüssigkeit der Kleider.* Certi igitur sumus quod hic Rex

Rex verè sit Elector, hoc modo controvertunt, an sit Imperii status? Multi ad aff. cum Goldasto procedunt partem, nos negativæ assentimur, siquidem notæ veri status, quas supra recensebamus, ipsi non competant, præsertim cum speciali gaudeat privilegio, ut ad Comititia comparere non debeat. *Rein-king lib. 4. & class. cap. 7. n. 33.* Plura subiungit Carpz. ad L. Reg. cap. 5. §. 9, 10. & 11. Cum igitur notum nobis quòd Rex Bohemiz sit Elector parvis disponendum venit, quomodo hoc officio in Comitibus fungatur, administrat autem Archipincernæ, an verò expleat hoc sub Corona Regali, an verò sub pileo Electorali? Dubium est; Breviter tamen nostram subiungimus sententiam, & dicimus quòd Imperator in arbitrium ipsius posuerit, quomodo administrare velit. Nam sub Corona Regali, nisi spontè voluerit administrare non tenetur, ut patet ex *A.B. tit. 4. §. ult.*

XXXIII. Hunc proximè succedit Comes Palatinus cui secundum inter seculares ad Electionem Imperatoris competit votum, cujus iura jam paucis exigemus, dicuntur autem Comites Palatini qui titulo hoc fulgent in Imperio, dicti à Curia, dicitur enim *Wfsal* idem ac curia aut Palatium *Wfsal. in obs. pract. verb. Wfsallens.* Etiam si de Palatinatu nunquam reperiantur investiti. Præmissis verò hoc privilegium competit ipsi eximium, quod coram eo Imperator aut Rex Romanorum conveniri possit *A. B. tit. 5. §. ult.* Quo tempore verò hoc ipsi collatum statuamus officium, suspensio sumus animo, siquidem nullibi certum reperire nobis licuit, quamvis quidam asserere videantur collatum ipsi esse à Rudolpho Anno C. 1250. Non tamen levi de causa ad hunc Electorem Imperator deferretur, sed ob causas ipsum Imperatorem concernentes; An verò idem in causa exauktionis Imperatoriz solus iudicium sustineat haud parum involutum invenimus. Dictum tamen quod cognitio hæc ad totum Electorale spectet Collegium, siquidem ipsis cunctis competebar Electio, cur non & depositio, arg. l. Nihil tam nat. ff. de R. J. Palatinus verò in iudicio exauktionis Imp. Præses & omnimodè reputatur director.

Comes Palatinus.

XXXIV. Competit quoq; huic Electori una cum Illustrissimo Saxoniz Electore Vicarius, vacante Imperio A. B. t. 5. ita ut in partibus Rheni Vicarius imò & Suevix & jure Franconico, Saxo verò ijs in locis, ubi jus observetur Saxonicum, Vicariatu fungatur, quibus verbis etiam assignificari quoq; statum est cuncta loca in quo olim jus Saxonicum vigerit, & dubio procul loca indignantur, quæ expresso nomine in Confirmatione Caroli haud attinguntur, hæc horum Vicariatu omnimodè subesse, reperimus *Freb. cap. 25.* Et hoc Vicariatus officium etiam in casu absentix Imperatoris & peregrinationis trans Alpes non tantum Elect. Palatino, sed & Saxoni cōpetit adstruit post alios *Arum. discurs. 3. ad A. B. §. 31. Carpz. ad L. Reg. Germ. c. 11. sect. 14.* quibus non obstat A. B. tit. 5. Siquidem & Imperium viduatum exercent. Uterque etiam Vicarius judicium Camerale exercet, quamvis Spira sub Electore Palatino sita, non tamen Spix adjurata, ideoque communi Consensu & alio transferri possit, in definitè enim Vicariatus his tribuitur. Non igitur immeritò indefinitè exercent, indefinita enim locutio universaliter certo æquipollet *arg. l. si pluribus hered. ff. de leg. Exempla refert Buxt. concl. 10. lit. C.* sub Rudolpho II. sic accidisse. Et hoc privilegium cum Electore Saxoniz habet Commune præcipuū quod solus possidet, est de conveniendo Imperatore, quod tamen judicium non in Palatinatu, sed in ipsius Imperatoris Curia institui debet. *A. B. tit. 5. infn.* Aliaq; privilegia monstrat *Carpz. c. X. f. X.* Longè tamen ab his Comitibus Palatinis diversi sunt. Qui Cæsarea autoritate Nobiles, Doctores creant, quib; abusive tantum & alio sensu ab Aula vel Palatio Imperatoris hoc competit nomen, Doctores verò Bullatos cum Cæteris legitima possidere privilegia certò asserimus, liquidem eodem modo & sua privilegia ab Imperatore habent.

XXXV. Tertius in Secularium Electorum ordine consuetus reperitur Elector Saxonia, qui gladium in Coronatione aut alio in loco Imperatori præfert, cujus privilegia antea fere recensuimus. Privilegium videlicet Vicariatus Imperij, quod ipsi omnimodè cum Electori Palatino tantummodò competit, quod

quod factum post mortem Rudolphi II. & Math. certò reperi-
mus, adeoq; tantum hunc posse dicuntur, quantum ipse. Im-
perator posse putatur, adeoq; & feudorum facere possunt inve-
stituram, sicq; fidelitatis iuramentum Imperij recipere possunt no-
mine. An verò hoc se extendat ad feuda majora Regalia hodiè
quoque discepat. Carolus enim IV. feuda ista nimirum *Sahn-
lehns* penitus excepit, quæ soli Imperatori reservavit, *Vultei. de
feud. lib. 21 cap. 2. n. 9.* Eundem in modum quoq; Carolus IV.
Episcoporum feuda conjungit & Abbatum ut hæc soli Impera-
tori sint reservata. Dicit enim *der Fürsten und Sahnlehnen*. E-
piscoporum enim feuda Sceptro conferuntur non vexillis.

Quod tamen ne vergat in præjudicium, petètiū feudum, cum
eo institutum ut intra annum feudi Investitur petatur, Carolus
V. Constitutione singulari sanxit de Anno 1521. in Comit. Wor-
mar. Ut si petatur, Vicarij unum adhuc annum petendi con-
cedant, adeoq; si Imperator intra duos istos Annos non reverta-
tur, singularem aliquam ablegaturus sit personam, quæ seu dum
istud conferat. Nequaquam igitur ad duos ista Imperij Vica-
rios pertinebit ordinarios. Cognitionem autem de feudis rega-
libus, ordinarijs Vicarijs omnimodam relictam esse nulli ambi-
ginus, siquidem hoc saltem specialiter interdictum, ne feudo-
rum Investituram conferant, siquidem Carolus IV. ipse hoc as-
serere voluerit; Alia Elect. Sax. adducere privilegia prohibe-
mur.

XXXVI. Podem nunc promovemus ad Serenissimum Ele-
ctorem Brandenburgicum, qui ultimum inter Electores Secula-
res, juxta ordinationem A.B. sustinet locum, qui Imperij Archi-
camerarius & fisci præfectus, cujus insigne Sceptrum reputatur,
quod in argumentum gubernationis Imperatori, quando coro-
natus præferri dicitur. Multis hic Elector privilegijs gaudet,
quæ si adducere velimus, verebatur ne charta nos exclusura sit,
brevissimis itaq; paucissima duntaxat relaturi sumus, præprimis
autem competet ipsi, ut & Electoribus & Ducibus Saxonie, sin-
gulare privilegium de non appellando, quod Elector Brande-
burgensis nunquam amisisse reperitur, quamvis Electores cæ-
teri

*Plector Brä-
denburgicus*

teri id non perinde usurpaverint, quod ex renovatione hujus privilegij Rudolphi II. clarum ac planum evadit, facta Anno 1589. ibi expressè hæc habentur verba: *Über hundert und nicht Tahren/ und also weit über Menschen gedanken eingeführet und behalten worden/ das niemandt von den Churfürsten zu Brandenburg decretum &c. an unserer verfähren niemahln zu appelliren macht gehabt &c.* Ibi asseritur quod nunquam amittere ulterius istud privilegium. Hodie &c. alijs Ratibus concessum, ut patet ex ofnabrug. pacif. ubi Regine Suoriz concedatur privilegium de non appellando §. 10. ita tamen ut Tribunal in Germania constituat &c.

Neq; subditi huic privilegio renunciare valent etiam si velint, vergit enim in præjudicium Electorum / *pen. C. de pati. in d. publicitus* inter est Magnificentiam Electorum servari, ideoq; simpliciter renunciationi locus non erit / *38. ff. de pati.* Non tamen adeo hoc privilegium corrotatum, ut subditi ad Cameram Imperialem denegata justitia processus appellare non possint A. B. tit. II. v. *auff den fall aber*: De nullitate verò subditos cõqueri in Camera non posse verius est & verbis privilegij cõvenientiùs *vid. Lim. lib. 3. c. 10. n. 39.* Et hæc de privilegijs, ex pluribus unicuique adducere volumus, siquidem præter spem crenaverit, ideoq; abrumpendum nobis erit.

Successio E- XXXVII. Perspèdisigitur & his, conferimus nos ad modum
lectorum. Electorum succedendi; Ecclesiastici autem quod eligantur certum est: Quæritur tantummodò an votum in Electione habeant, antequam à Pontifice pallium susceperint, aut insulati fuerint, ad quod cum Carpzovio dicimus *diff. feud. 3. Coroll. ad A. B. quæst. 4.* quod omninò votum habeant, quod attestatur Obsequia à Pontifice insulati? servantia teste *Lim. lib. 3. cap. 341.* Concessum quoq; dicitur hoc suffragijus Archiepiscopis non ut Personis Ecclesiasticis, sed ut Imperij Germanici Principibus, *Gail. lib. 2. obs. 30. n. 1.* Quomodo verò Electores seculares constituuntur modò videbimus, sit illud Successione, quæ illi, quibus Regnum Bohemiz, ceteraque

que feuda Electoratum debentur, ad ipsum quoque Electoratum promoventur. Si autem Successores deesse intelligantur, potestate Imperatoria constituuntur, & quidem ut plurimum, ex pacto ab Imperatore confirmato, qualia pacta hodie valere, asserit Carpz. d. feud. 17. Coroll. ad A. B. quas. 3. qui ita legitime electoriam dignitatem adierint ejdem virtute Principatum, unâ cum Cæteris Electoribus jus, vocem & locum habent *A. B. tit. 7.* Longè autem frequenter succedunt, adeo ut primogenitus, qui primò in lucem editus, licet Pater cum natus fuerit, nòdum fuisset Elector, in Electoratu succedat, & quàm primùm editus, successor Electoratus sit, unde & Jcti primogenituram, jus instantaneum dixerunt, *Tiraquell. de primog.* Si verò Elector decedat, ac filios defectum ætatis patientes relinquat, quisnam ibi tutor debeat esse, maximè controversum reperimus, pro legitimo faciunt verba *A. B. cap. 7.* in quo disponitur, si Secularis Elector filios reliquerit defectum ætatis patientes, quòd tunc Ordinarius tutor solùm proximus agnatus succedere debeat. Nec movet nos *l. 120. ff. d. V. S.* Ubi dicitur quòd latissima sit potestas tutores Constituendi, dicimus enim eum in modum tantùm latissimam potestatem, quatenus illa potestas Lege publica non est restricta. Quamquam exempla contraria in Imperio nostro pro tutelâ testamentariâ deesse non difficemus. Solvitur illa tutela heredum Electoralium Anno ætatis 18. quod novum jus in solis Electoribus constanter servari præcipit *cap. 7. A. B.* Cæterùm si primogenitus mortuus sit, succedendi jus ad primogenitum primogeniti devolvitur, deficiente verò prole Laica primogeniti ad patrùm defertur.

XXXIX. Paucis nobis perspectâ Electorùm Successione, nobis inquirendum restat an sc. quando istis jus succedendi cõpetat, officia & feuda Electoralia ab Episcopo Bambergensi conferantur, quod negamus, attestantibus literis Investituræ à Ferdinando I. Augusto Sax. Elect. facta Anno 1561. Ubi Electoratus & officium ab Imperatore fuit collatum: Unde dem auch darruber weislandi &c. Hodie tamen tantùm Electores respectu aliquorum bonorum investituram ab Episcopo Bambergensi petunt

An feuda Electoralia ab Episcopo Bambergensi conferantur.

tunt per Vicarios suos, Bohemus per illum veli Auffsaff: Palatinus per illum von Pommerfelden/ Saxo per Matichallum von Eöner/ Brandenburgicus per illum von Stöben han/ per modò dictos suos vicarios, non ut officia Electoralia, sed Episcopalia, ex equestri Ordine, quibus deinde in subfeudum ea concedunt.

*Divisio respectu
huius dignitatum
classis
Principum.*

XXXIX. Devolvimur nunc ad secundum gradum nostræ divisionis, respectu scilicet dignitatum, quorum classem secundam constituimus Principum, Comitum & Baronum, ac quod primò Principes concernit notum quòd alij sint. Ecclesiastici alij Politici de illis queritur an rectè ipsis competat jurisdictio secularis, nos affirmative favemus, dicimusq; neq; ordinatione divinam neq; Novell. 6 neq; l. 4. C. de Episcop. & cler. nobis adversari, siquidem nostri Episcopi nominatenus saltem dicantur Episcopi, alioq; respectu ut Principes & status Imperij considerantur. De nostris verò politicis Principibus queritur: An ipsi Jurisdictio in Ecclesiasticis competat nulli dubitamus Math. Steph. de Jurisd. lib. 3. c. 10. num. 13. Principes autem Imperij tantum in suis territorijs posse quantum in Imperator Imperio non simpliciter asserimus, sed certis adhibitis distinctionibus ac restrictionibus, quæ omnino Imperator sibi reservavit, ut Reges, Duces, Comites, Barones, comites palatinos creati &c: Multa ipsis jura competunt, quæ omnia recensere haud poterimus; siquidem Regalia tam majora, quàm minora revera usurpant, ideoq; & jus mittendi legatos habere censentur *Vurm. exercit. J. publ. 4. §. 4.* Notandum tamen nobis venit primario eos Principes legatos mittere qui superiorem non recognoscunt, secundario autem qui status immediatus sunt Imperij. Hinc ad Comitum quando mittuntur rectius de putari aut nuncios dicuntur, ut hinc inde ex Recess. constat Imperij, hinc etiam Principe mortuo durantibus Comitij successor ejus ante investituram à Casare obtentam sessionem illius per nuncios defuncti, mbo mandato continuare potest, ratio est, quia jus primogenituræ, quàm primùm editus est acquirit, adeoque Elector ante investituram Imperatorem eligere valet quidvis & votum habeat in Comitij pluribus Gerlac Buxtorff. ad A. B. conclus. 85. lit. s.

XL. Et

XL. Et quamvis sit pingua Principum Imperii sint jura, *Jura principi-*
 non tamen tanta ut nova vectigalia erigere possint, præprimis *pura.*
 quod nec ipse Imperator hoc absque consensu statuum Imper-
 ii possit, neque etiam vetera augere queunt Recess. Imper. de
 Anno 1576. §. *Wider sein wtr.* Ipsi tamen omnino à vectiga-
 libus sunt immunes, attestante *Wechn. obs. præst. verb. Zollfrey.*
 Non tamen dixerimus quod omnia. Sic & merito inter Prin-
 cipum regalia refertur, quod de terris suis hæreditariis testa-
 mentum ordinare queant, ubi tamen attendendum, nobis ter-
 ras ac ditiones istas intendere, in quibus Reges ut in privatis
 quasi hæreditatibus merè hæreditario jure Successores fiant,
 ne præjudicium fiat primogenito. Non verò in successoriis
 legitimis. *Reinking. de Regim. Sec. & Eccl. lib. 1. class. cap. 12. n. 31. &*
segg. Eundem in modum ipsis licere sine solennitatibus testa-
 menta ordinare asserimus, attestante *Besold. lib. 1. de reg. succ. dist. 2.*
n. 10. & segg. Ubi tamen subjicit, quamvis liceat hoc ipsis tu-
 tius tamen facturos si solennitates adhibeant. Plurimis gau-
 dent regalibus, quæ si adducturi essemus brevitas nos exclusu-
 ra videbatur chartæ, refertur enim ad hæc jus venationis,
 quanquam minus propriè, quod adeò sibi asserunt, ut delin-
 quentes contra edictum suum capitis poenâ coercere possint
Carp. prax. crim. part. 2. quæst. 54. n. 26. & segg. Huc quoque
 pertinet Regale viarum publicarum, unde paucis nobis deci-
 denda venit quæst. ista intricata, si quis in confinio duorum
 territoriorum occisus sit, ad quem cognitio homicidii perti-
 neat? Multa circa hanc reperiuntur sententiæ, alii dicunt
 ubi caput ceu potior pars corporis fuerit repertum, alii ubi pe-
 des inclinant demortui, alizque multæ sunt sententiæ quas
 referre si cuperemus à proposito nostro ipsi nos arceremus, di-
 cimus samen brevissimis cum *Carpz. op. prax. crim. p. 3. quæst. 110.*
num. 35. Si certæ conjecturæ haberi non possint, potius co-
 gnitionem ad utrumque Dominum territorii pertinere. Cui
 controversiæ affinis videtur si quis in via publica occisus reperi-
 atur, ad quemnam prima cognitio pertineat, an qui regalia
 in ista via possidet, an verò qui in omnibus merum habet Im-
 perium;

*Si quis in
 confinio dua-
 rum territo-
 riorum occida-
 tur quis sit
 Judex?*

*Si quis in
 via publica
 occidatur
 quis Judex?*

perinm; Dicimus tamen nos diversam esse consuetudinem,
adeoque istam juri communi consensaneam esse, in qua sta-
tuitur ad eum pertinere ad quem pertinent Regalia *argum. l. 1.
§ quies. ff. de off. prefet. urbi l. 13. ff. de off. presid.* hoc observari in
Marchia Brandeburgensi autumamus, ubi prima cognitio ho-
micidii perpetrati ad eum spectat, ad quem viz publicæ perti-
net cura, ut tranquilla sit. cujus tamen & propria est. *Videatur
Constitutio D. Georgii Elect. Sax. data Anno 1506.*

*Archiduces
Austria.*

XLl. Perlustratis igitur & juribus Principum, dilabimur
ad Duces, Comites & Barones, eosque cum singula Principum
individua, cum sub vocabulo Principis contineantur, perlus-
trabimus, officia enim horum hodie sunt non muneris sed
patrimonii, eosque investitos reperimus de Ducatibus, Mar-
chionatibus &c. Primas verò post Electores tenent Archi-
duces Austria, quibus ferè cum Electoribus æqualia concessa
sunt privilegia, proximamque à dextris Electorum habent ses-
sionem; Dignitas verò horum originem sumpsit à Rudolpho
Habsburgensi, qui cum legitimo destitueretur hærede ean-
dem filio suo Alberto & quidem sub titulo Archiducatus
contulit, sic hodie hic titulus tantum Austriaci competit.
Quorum tamen siodiè duo sunt familiæ una à Ferdinando
quæ propriè Austriaca. Altera à Carolo V. quæ Burgundi-
ca appellatur & hinc Reges Hispaniarum originem trahunt.
Privilegia eorum referre pinguisima nostri non foret insti-
tuti, quæ ab aliis creduntur majora Electorum possunt ista vi-
deri in Cosmogr. *Sebast. Munst. lib. 2. cap. 399. fol. nov. edit. 974.*
In qua asseritur & investituram recto capite in proprio terri-
torio equo insidentes accipere. Duces verò unde dicti sint
constat quasi ein Herr des Zuges, sic & reliqui unde fuerint
Marchiones, Landgravii &c. hinc inde ex Autoribus constat,
ideoque Etymologiam eorum addere supervacaneum judica-
bamus.

Comites.

XLII. Comitum autem varia sunt genera, quidam enim
non sunt in matriculam relati, & sine regalibus investiti, alii
verò votum habent in Comitibus, non tamen ut in singuli vo-
tum

eum habeant in Comitibus, sed ut totus ordo Comitum duo tantum habeat vota. Barones verò, eos dicimus, qui de Baronatu sunt investiti unà cum Baronali dignitate, eosque dicimus cum Comitibus in pari dignitatis gradu esse constitutos, sicque in Comitibus conjungi cum Comitibus, adeoque duo ista vota & sub nomine Baronum efferri aasserit *Reirkung de Reg. Secul. & Eccl. lib. 1. class. 4. cap. 14. n. 60.*

XLIII. De Nobilibus controversatur an isti in Franconia sint status? Nos negamus & dicimus immediatè quidem esse Imperio subiectos, verum non status Imperii, neque hodie sessionem ac votum in Comitibus habere attestatur *Reink. lib. 1. class. 5. cap. 10. num. 8.* Nihilominus tamen & ipsis jus mittendi Legatos competit *Wurms. exerc. 1. jur. publ. 4. r. 7.* Cum igitur de Nobilibus jam agamus, paucis ventilabimus an aliquis qui à nobili adoptatus, fiat Nobilis etiam si sit ignobilis? Nos negamus, quia adoptio jus sanguinis non confert l. 2. ff. unde cognat. Non tamen negamus quòd aliqualem nanciscatur dignitatem, non tamen ipsam nobilitatem obtinebit, si enim hoc esset quivis posset nobilitatis conferre privilegia, cum tamen hoc ad solum spectat Imperatorem Principesque Imperii. Hinc & Patricii alicujus civitatis verè nobiles non sint, si quidem non sunt autoritate Imperatoris nobiles creati sed consuetudine civitatis, hinc dicuntur *Stad. Juncfern* non foris. *Wurms. exerc. 3. P. 4. t. 14.* Neque is verè nobilis vinctu pari potest cui feuda nabilia conferuntur, quia dignitas hæc personis non rebus cohæret, ut res à Persona non persona à re accipit denominationem l. 1. ad fin. c. d. impon. *lucras. descript.*

XLIV. Ultimi inter status Imperij sunt liberæ & imperiales civitates: Hodie enim inter liberas & imperiales citates nulla datur differentia, quod patet hinc inde ex R. I. qui promiscue nomina ista usurpant, hi enim ad Comitibus vocantur, votumque ipsis competit, & consultivum & decisivum ut constat ex *Pacif. Osnabrug. §. 6.* Ad Comitibus verò vocandi, ut votum suum suffragantur in duò latera dividuntur, nimirum in Rhenanum & Suevicum, ut refert *Paurmeist. l. 2. de Jurisd. c. 1. fol. 420.* Ex

Nobiles.

*Civitates
liberæ.*

his tamen quædam civitates Imperiales mixtam obtinent cau-
sam, quia partim Imperatorem quoad Regalia superioriorem reco-
gnoscent, partim verò Principibus, in quorum territoriis sitæ
sunt certis pactis & conditionibus subsunt *R. 7. de Anno 1543. §.*
Goldten subegegen/ ut & à Carolo IV. his diremta inter Duces
Holsatiæ & civitatem Hamburgensem de libertate exempta. Ju-
ra verò quæ liberis competunt Civitatibus relatu difficilia sunt,
ideoque unicum referemus, quorum primum quod ipsi licitū
sit fœdera contrahere ut apertè suffragatur. *A. B. tit. 17. §. 1.*
Quam in rem quoque pleriq; fœdus profuerunt Hansaticarum,
quod fœdus 80. Civitates initiò comprehendisse refert Thuanus
lib. 51. hist. p. 838. è quorum tamen numero quatuordecim An-
no 1478. fuerint ejecti remansere itaque adhuc 66. quod fœdus
legitimū pronunciamus etiamsi civitates sub alio Principe si-
tæ in hoc Comprehendantur, approbatum tamen à Carolo VI.
Carpz. ad L. Reg. cap. VI. n. 14. sect. 10. Limn. de jur. publ. lib. 7. c.
1. n. 70.

*Diviso in
Circulos*

XLV. Ratione territoriorum in decem dividuntur circulos
videlicet in Austriacum, Burgundicum, Electoricum Rheanum,
Saxonicum superiorem & Brandenburgensem Francicum, Beva-
ricum, Suevicum, Rheanum, Westphalicum & inferiorem Saxo-
nicum secundum quos vota sua suffragantur observandum ta-
men quod quando circulariter aliquid proferendum in sex co-
arctentur. *Vechn. in obs. præst. verb. Standt des Reichs.* Ut vi-
dendum ex Pacificatione Osnabrugensi, hinc sc. Sereniss. Ele-
ctor Brandenburgicus ratione Episcop. Halberstadensis ponitur
in circulo Saxoniz inferioris, sic ratione Episcopatus Minden-
sis in creulo Westphalico. Sic & Reginz Sueciz assignatus ra-
tione Pomeraniz citerioris & partium aliquarum ulterioris cir-
culus superior Saxonicus, Votum verò cum unum de utraque
Pomerania præstari soleant ideoque Reginz Sueviz cum
Elect. prius communicet adeoq; sic efferatur. Competit enim
Reginz Sueciz de ulteriori pomerania quoq; *Barz. Dam. Gol-
tau & Insula Wollin. instrum. pac. §. 7.*

XLVI. Atq; hæc quoque nobis de divisione statuum Imperij dicta sufficiant. Paucula nunc de Imperatoris Romani Germanici subjecimus juribus, ejus multa sunt reservata, quæ statibus ne ex minimo competunt, ut Marchiones creare, sic feuda regalia conferre. Ipse tamen Imperator coram paribus curiæ in causis feudilibus convenitur, non coram Comite Palatino, juxta Regulam juris feudalis: Sillis inter Dominum & Vassallum de feudo exorta fuerit, pares Curia Judices Competentes esse debent, quæ regula fundatur in lib. 2. in feud. c. 16. Si inter Dominum sic tit. 20. & hoc procedere etiam si Dominus nullum superiorem recognoscat assert. Wurm. ex J.P. 4. in Co. arll. Ipse quoque Imperator cum Camera Jurisdictionem concurrentem habere censetur, non enim Imperator fontes suos derivasse creditur, ut nihil reliquerit sibi: Quæ: hoc loco an causæ criminales & Ecclesiasticæ ad Cameram pertineant? Quod negamus cum *Wurmsero* exero. 7. t. 44. Siquidem camerarum Imperium concessum nullibi appareat, verum componendus nobis calamus ne nimium *Ghartæ* conglobetur.

Jura Imperatoris.

Materia.

XLVII. Methodo igitur nostræ ulterius inservimus, adeoque primò ponimus Materiam statuum Imperij, quæ, circa quâ ista materia occupata breviter adjiciendum restat, occupata verò ista est circa cujuslibet status territorium in quo omnimoda utuntur Jurisdictione, adeoque & judicium subditis suis concedere possunt, ab eo ratum ut quòd jam antea demonstratum in quorundam sententijs nulla universalis sit appellatio, meroque fruuntur Imperio sicq; voluntatem liberam, in ista disponendi habet, ne tamen dispositio ista currat contra Imperatorem, territorij, vocabulum autem hoc loco non activè respectu scil. superioritatis consideramus, sed materialiter pro certo spatio jurisdictione munito.

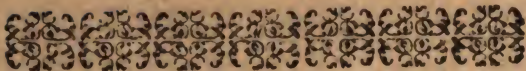
XLVIII. Forma verò statuum interterritorij suis triplex esse videtur, monarchia in Principibus, tam secularibus quàm Ecclesiasticis, Aristocratiam verò repræsentare dicimus & Democratiâ civitates Imperiales ac liberas; Plurimi tamen Aristocratiam, si in Regimenta civitatum oculos convertamus liberarum.

Forma.

XLIX. Quem verò ob finem status hī sint constituti ab imperatoribus, quos & causam efficientem statuum dicimus, in propatulo esse arbitramur, eumque in superioribus ferè demonstravimus ideoq; brevi calamo paucula perstringemus, dicimusque eam ob causam factum ut videlicet fideliter imperatori cōsilio votoque assistant, ipse enim imperator solus tanti imperij sphæram torcuere haud posset nisi & ipsi votis suis ceu manum admovent sedulam. Deprehendimus hinc inde ex constitutionibus Receptis imperij quod nec leges univērsales nec bella querenda sint aut instituenda nisi communi statuum consensu, quamvis suo nomine postmodum imperator indicat. Ultimo se quæstio maximi momenti offert, An status imperij in causa religionis contra imperatorem fœdus inire possēt defensivè, pro affirmativa asserunt *l. fin. ff. de iurid.* quod magistratui magistratus terminos excedenti impune non pareatur. 2. quod status defensores fidei appellantur in *R. J. Norimb. de Anno 1524. §. als viel gedachte* ibi *das wir uns versehen die Stände des Heiligen Reichs als schützer und schirmer des glaubens.* Ubi adducunt quod apud Lambertum Schaffnaburgensem etiam comites Saxoniz fidem dedisse sacramento inperatori dicant. Si contra faciat se cum eō ceu hoste æterno bellum genere, *Waremundus ab Ehrenberg in meditam. pro fad. cap. 2. non 240* aliique. Quod tamen non nisi certis concurrentibus requisitis, de quibus in conflictu, asserendum. Atque hæc nobis de dicta sufficiant materia, componendus nunc calamus ac subnectendus,

FINIS.

DEO SOLI GLORIA.

Ad
Præstantissimum

DN. RESPONDENTEM

Disputationis Autorem

Commensalem & Amicum perquam dilectum.

Res pulchra ingenium varias efferre per artes
 pulchrior, Imperij augustam spectare figuram,
 divinumq; caput cognoscere & Enthea, membra.
 His magis excelsum nil continet ambitus orbis
 Matre tuo RHETI studio, & conamine docto
 Is Patriæ verus civis, qui Patria Jura
 Imperijq; statum pariter cognoscere gessit

Præses:

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

